

Handlingsplan vid hot- eller våldssituation

Inledning

En förutsättning för att kunna bedriva god verksamhet med hög kvalitet är att alla medarbetare och elever känner sig trygga i sin arbetssituation. Det är inte acceptabelt att någon anställd eller elev utsätts för hot eller våld i sitt arbete. En god och säker arbetsmiljö skapas endast om arbetsgivare och arbetstagare samverkar.

Inom utbildningsförvaltningen accepteras inga former av hot, hot om våld eller våld.

Målsättningen är att:

- Alla medarbetare, inhyrd personal och elever ska veta var och i vilka sammanhang det finns risk för att hotfulla eller våldsamma situationer kan uppstå.
- Alla medarbetare, inhyrd personal och elever ska känna till rutinerna vid en hot- eller våldssituation.
- Alla medarbetare, inhyrd personal och elever ska känna till att den/de drabbade kan få hjälp och stöd.

Utbildningsförvaltningen har därför utarbetat denna handlingsplan som berör:

- definition av hot och våld
- ansvar
- förebyggande arbete
- hur vi skall agera vid akuta situationer
- hur vi tar hand om personer som blivit utsatta för hot och våld
- hur uppföljningen av händelsen skall ske

Definition av hot och våld

Det finns ingen enhetlig definition av begreppen hot och våld. Både hot och våld kan innebära lidande, och kan ge både fysiska och psykiska skador.

Ansvar

Chefens ansvar

Det är arbetsgivarens ansvar att arbetsmiljön i skolan är sådan att risk för hot och våld så långt som möjligt förebyggs, AFS 1993:2. Arbetsgivaren ska därför utreda vilka risker det finns för hot och våld i arbetet, genomföra åtgärder för att så långt som möjligt förhindra att anställda utsätts för hot och våld samt följa upp åtgärderna och att de regler och rutiner som finns är kända av alla som kan bli berörda av riskerna så att alla vet hur de ska agera om en hot- eller våldssituation uppstår.

I utbildningsförvaltningens säkerhetsprogram framgår att varje skola/ enhet ska ha en lokal handlingsplan som anger form, innehåll och ansvar för säkerhetsarbetet.

Medarbetarens ansvar

Enligt arbetsmiljölagen ska arbetstagarna medverka i arbetsmiljöarbetet vilket bland annat innebär att följa de rutiner och instruktioner som finns. Om medarbetaren upptäcker en risksituation gällande hot och våld i arbetsmiljön har denne en skyldighet att uppmärksamma chefen om risken.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet handlar om att medvetenhetgöra arbetstagarna på riskerna, se till att det finns tydliga rutiner på varje arbetsplats, göra riskbedömningar på vilka risker som skulle kunna ske och hur dessa kan förebyggas och i fall de händer hur de ska hanteras.

Utifrån arbetsmiljöronder på skolan/enheten, fysisk samt organisatorisk och social, får vi ett bra underlag för det förebyggande arbetet.

Fundera över riskerna i arbetet utifrån platser, situationer, möten, lokalernas öppenhet och tillgänglighet, låsmöjligheter, ensamarbete, m.m.

Här presenteras några förslag på hur man kan minska riskerna:

- Arbetsplatser skall placeras, utformas och utrustas så att risk för hot och våld så långt som möjligt förebyggs.
- Arbetstagarna skall ha tillräcklig utbildning och information och få tillräckliga instruktioner för att kunna utföra arbetet säkert och med tillfredsställande trygghet.
- Nyanställda, vikarier, timanställda, elever och inhyrd personal ska få information om eventuella risker, rutiner samt en introduktion till arbetsplatsen.
- Arbetstagarna skall ha möjlighet att kalla på snabb hjälp vid hot eller våldssituation.
- Innebär en arbetsuppgift påtaglig risk för hot och våld får den inte utföras som ensamarbete.

Om en hot- eller våldssituation uppstår

Ibland räcker inte de förebyggande åtgärderna till. Det behöver finnas rutiner för hur vi på arbetsplatsen ska agera om någon skadas eller drabbas av hot eller våld.

Hur du som arbetstagare kan agera om du hamnar i en möjlig hot- eller våldssituation

- Behåll lugnet och försök att prata med personen ifråga för att dämpa situationen. Försök att avleda situationen.
- Försök att tillkalla annan personal på skolan/enheten om möjligt.
- Behöver du uppmåna någon att t ex lämna rummet, gör det bestämt eller vänta på hjälp.
- Försök aldrig att övermanna en hotfull person. Visa respekt även fysiskt genom kroppsspråk och kroppshållning.
- Upprätthåll kommunikation/dialog så länge du kan. Lyssna, tala lugnt och personligt utifrån dig själv.
- Är du rädd, tala om det. Ofta är angriparen själv rädd. Ge hen utrymme för reträtt.
- Undvik situationen vinnare/förlorare. Ge något om du kan, det är ett bra sätt att förhandla.
- Vid akut våld – spring!

Hur du som personal på arbetsplatsen kan agera vid en akut hot- eller våldssituation

- Lämna aldrig en person som utsatts för våld eller hot om våld ensam.
- Försöka bedöma om läkarvård krävs.
- Kontakta chef, krisgrupp eller annan person enligt upprättad lista.

Hur du som chef kan agera i direkt anslutning till en akut hot- eller våldssituation

En arbetstagare som blivit utsatt för hot om våld eller våld ska snabbt få hjälp och stöd för att förebygga eller lindra såväl fysisk som psykisk skada.

- Genomför samtal med den drabbade, samma dag som händelsen inträffade. Gör en bedömning om arbetstagaren kan vara kvar på arbetsplatsen eller behöver gå hem. Erbjud i så fall att följa arbetstagaren hem.
- Vid behov kontakta någon anhörig.
- Erbjud arbetstagaren ett första stödsamtal via Företagshälsovården Pe3 i direkt anslutning till händelsen. Vid ett akut ärende ring Pe3, 0770-176110.
- Hot och våld mot personal ska skyndsamt polisanmälas. Ansvarig chef ska polisanmäla tillsammans med den drabbade. *Se Göteborgs stads rutin för polisanmälan*
- Kontakta skyddsombud/huvudskyddsombud, krisgrupp eller annan person enligt upprättad lista.
- Sammankalla den berörda arbetsgruppen för genomgång av händelsen. En tydlig och rak information förhindrar spekulation och motverkar oro, risken för ryktesspridning och rädsla på arbetsplatsen.

Uppföljning

Som hjälp vid uppföljning kan checklista för uppföljning vid hot eller våldshändelse användas.

Det är viktigt att vara lyhörd och ta hand om den/de som drabbats av hot och våld. Därför har den som drabbats rätt till uppföljande samtal som ska genomföras av chef.

Uppföljning ska som minst ske vid tre tillfällen; efter en vecka, tre månader och ett år. Om det finns behov ska uppföljning ske vid fler tillfällen. Chef dokumenterar samtalen med den drabbade. Chef sparar dokumentationen i Adato som chef kommer åt via självservice (Personec). Spara dokumentationen under Prehab.

Chefen har det övergripande ansvaret för att utreda händelser som faller inom ramen för hot och våld. Detsamma gäller ansvaret för beslut om polisanmälan ska göras.

Hur du som chef agerar efter en hot- eller våldssituation

- Bestäm tid för uppföljningssamtal med den drabbade.
- Erbjud den drabbade möjligheten att besöka företagshälsovården.
- Erbjud vid behov även övrig personal på arbetsplatsen hjälp och stöd, exempelvis via företagshälsovården.
- Hot och våldshändelser skall alltid rapporteras som i IA som en arbetsmiljöhändelse. IA kommer man åt via självservice (Personec).
- Om händelsen inneburit allvarlig personskada eller dödsfall har vi som arbetsgivare skyldighet att anmäla det till Arbetsmiljöverket. Detsamma gäller om flera arbetstagare drabbats samtidigt och tillbud som inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa. Anmälan ska göras utan dröjsmål, vilket betyder att det helst ska ske samma

dag, dock inte senare än 48 timmar från att vi som arbetsgivare har fått kännedom om händelsen. Innan anmälan görs, ta kontakt med din HR-specialist.

- Om polisanmälan inte gjorts direkt i anslutning till hot- eller våldshändelsen ska chef ta initiativ till att händelsen polisanmäls. Hot och våld mot personal ska skyndsamt polisanmälas. Ansvarig chef ska göra polisanmälan tillsammans med den drabbade.
- Vid en eventuell rättegång bör den drabbade arbetstagaren få sällskap av annan person t ex chef, arbetskamrat eller facklig representant.

Det är viktigt att efteråt följa upp vad som har hänt, orsaken till att det hände, och om och i så fall varför rutinerna inte fungerade. Rutinerna kanske behöver revideras och nya åtgärder sättas in för att undvika att något liknande inträffar igen.